

Pojem pracovník z pohledu požadavků na odbornost a důvěryhodnost podle zákona č. 257/2016 Sb., o spotřebitelském úvěru

- Předpis
- zákon č. 257/2016 Sb., o spotřebitelském úvěru (**ZSÚ**)
 - zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání, ve znění pozdějších předpisů (**živnostenský zákon**)
 - vyhláška ČNB č. 381/2016 Sb., o žádostech, oznámeních a předkládání výkazů podle zákona o spotřebitelském úvěru (**vyhláška ČNB o žádostech**)

Otázka č. 1 **Kteří ze zaměstnanců a dalších osob činných pro poskytovatele nebo zprostředkovatele spotřebitelského úvěru splňují definici pracovníka?**

- Ustanovení
- **§ 2, § 3, § 5, § 8, § 16, § 23, § 34, § 44, § 60, § 72, § 73, § 75, § 94, § 117 ZSÚ**

Odpověď

Pracovníkem se dle § 3 odst. 1 písm. h) ZSÚ rozumí „osoba, která je s poskytovatelem nebo zprostředkovatelem spotřebitelského úvěru v pracovněprávním vztahu, anebo člen statutárního orgánu nebo správní rady poskytovatele nebo zprostředkovatele spotřebitelského úvěru, nebo prokurista, pokud se přímo podílí na poskytování nebo zprostředkování spotřebitelského úvěru, nebo jsou za poskytování nebo zprostředkování spotřebitelského úvěru zodpovědní.“

Dle definice je tedy rozhodující pozice dané osoby (osoba v pracovněprávním vztahu, anebo člen statutárního orgánu nebo správní rady poskytovatele nebo zprostředkovatele spotřebitelského úvěru, nebo prokurista) a náplň její činnosti, resp. okruh činností spadající do její odpovědnosti. Blíže se tomu věnují následující podotázky.

- **kdo nese odpovědnost za posouzení, zda určitá osoba splňuje definici pracovníka a musí tedy být důvěryhodná a odborně způsobilá**

Dle § 8 odst. 2 ZSÚ je povinností osoby oprávněné poskytovat spotřebitelský úvěr zajistit, že poskytuje spotřebitelský úvěr pouze prostřednictvím takových pracovníků, vázaných zástupců a jejich pracovníků a zprostředkovatelů vázaného spotřebitelského úvěru a jejich pracovníků, kteří splňují podmínky odborné způsobilosti podle § 60 ZSÚ a důvěryhodnosti podle § 72 nebo § 73 ZSÚ. Poskytovatel spotřebitelského úvěru je povinen zajistit, že si tyto osoby odborné znalosti a dovednosti udržují.

Obdobně samostatný zprostředkovatel je na základě § 23 odst. 2 ZSÚ povinen zprostředkovávat spotřebitelský úvěr pouze prostřednictvím takových pracovníků, vázaných zástupců a jejich pracovníků, kteří trvale splňují podmínky odborné způsobilosti podle § 60 a důvěryhodnosti podle § 72 ZSÚ.

Podle § 8 a 23 ZSÚ nese za vymezení okruhu osob, které splňují definici pracovníka, a za to, že tyto osoby splní podmínky odborné způsobilosti podle § 60 a důvěryhodnosti podle § 72 ZSÚ, odpovědnost příslušný poskytovatel nebo samostatný zprostředkovatel spotřebitelského úvěru.¹ Nic mu přitom nebrání v rozhodnutí, že splnění podmínek odborné způsobilosti podle § 60 a důvěryhodnosti podle § 72 ZSÚ bude vyžadovat i od těch vlastních zaměstnanců či osob činných pro vázané zástupce či zprostředkovatele vázaného spotřebitelského úvěru, kteří nutně definici pracovníka nesplňují.

¹ Tím není dotčeno oprávnění ČNB podle § 146 odst. 1 písm. a) ZSÚ odejmout oprávnění k činnosti i vázanému zástupci nebo zprostředkovateli vázaného spotřebitelského úvěru v případě, že přestane splňovat podmínky stanovené v ZSÚ pro provozování činnosti.

- **pojem pracovněprávní vztah**

V ZSÚ není vymezen pojem pracovněprávní vztah. ČNB tedy tento pojem chápe shodně s pojmem „základní pracovněprávní vztah“ ve smyslu § 3 zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce, v platném znění, kterým je pracovní poměr a právní vztahy založené dohodami o pracích konaných mimo pracovní poměr. Právními vztahy založenými dohodami o pracích konaných mimo pracovní poměr jsou dle zákoníku práce dohoda o provedení práce a dohoda o pracovní činnosti. ČNB očekává, že poskytovatel spotřebitelského úvěru a samostatný zprostředkovatel při rozhodování o tom, jakým způsobem přistoupí k plnění svých povinností (např. povinnost kontroly pracovníků a zjišťování a řízení střetu zájmů), zváží všechny relevantní okolnosti, včetně typu pracovního poměru pracovníků.

- **osoby činné pro poskytovatele nebo zprostředkovatele na základě živnostenského oprávnění**

Osoby činné pro poskytovatele nebo zprostředkovatele na základě živnostenského oprávnění nesplňují definici pracovníka. S ohledem na § 8 odst. 1, § 23 odst. 1, § 34 a § 44 ZSÚ nemohou tyto osoby zastupovat poskytovatele ani zprostředkovatele spotřebitelského úvěru při činnostech uvedených v § 3 odst. 1 písm. a) bodech 1 až 4, respektive odst. 1 písm. b) bodech 1 až 4 ZSÚ.

S tím koresponduje, že činnost zprostředkování spotřebitelského úvěru, vymezenou v § 3 odst. 1 písm. b) ZSÚ, mohou jako podnikatel vykonávat pouze osoby s příslušným oprávněním, uvedené v § 16 ZSÚ, a řetězení zprostředkovatelů je v ZSÚ silně omezeno (§ 8 odst. 1, § 23 odst. 1, § 34 a § 44 ZSÚ).

ZSÚ neomezuje možnost poskytovatele spotřebitelského úvěru pověřit osoby s výhradně živnostenským oprávněním činnostmi, které buď nespádají pod poskytování, resp. zprostředkování spotřebitelského úvěru, nebo které sice s poskytováním nebo zprostředkováním spotřebitelského úvěru souvisí, ale jejichž podstatou není zastoupení (nedochází k jednání jménem a na účet zastoupeného poskytovatele či zprostředkovatele vůči spotřebitelům; např. vyhodnocování podkladů pro posouzení úvěruschopnosti bez kontaktu se žadatelem o úvěr nebo prosté doručování smluvní dokumentace). V druhém případě by však vždy některý z pracovníků poskytovatele nebo zprostředkovatele spotřebitelského úvěru měl být odpovědný za nastavení příslušných procesů a za kontrolu dodržování požadavků ZSÚ a vnitřních předpisů těmito osobami, případně za konečné rozhodnutí o poskytnutí konkrétního úvěru. Pověřením třetí osoby výkonem určité činnosti by nemělo docházet k obcházení regulace. Pokud jde o banky a spořitelny a úvěrní družstva, uplatní se též ustanovení vyhlášky ČNB č. 163/2014 Sb.², která se týká outsourcingu.

- **posouzení, zda určitá náplň práce představuje podílení se na poskytování nebo zprostředkování spotřebitelského úvěru či je s ní spojena odpovědnost za tuto činnost**

Při posuzování, zda osoba činná pro poskytovatele nebo zprostředkovatele spotřebitelského úvěru je pracovníkem, a tedy musí splňovat podmínky odborné způsobilosti podle § 60 ZSÚ a důvěryhodnosti podle § 72 ZSÚ, je vedle pozice dané osoby (musí jít o zaměstnance, člena statutárního orgánu nebo správní rady nebo prokuristu) rozhodující, zda se přímo podílí na některé z aktivit, které spadají pod poskytování nebo zprostředkování spotřebitelského úvěru, nebo zda je za provádění takových činností zodpovědná. Vedle definice pracovníka v § 3 odst. 1 písm. h) ZSÚ je tedy třeba vycházet též z vymezení poskytování a zprostředkování spotřebitelského úvěru v § 3 odst. 1 písm. a), resp. b) ZSÚ.

² Vyhláška ČNB č. 163/2014 Sb., o výkonu činnosti bank, spořitelních a úvěrních družstev a obchodníků s cennými papíry, ve znění pozdějších předpisů.

Posoudit je třeba každý případ individuálně, porovnáním pracovní náplně s těmito definicemi. Rozhodující je faktický stav, nikoliv například označení pracovní pozice.

V souladu s bodem č. 32 preambule MCD³ a důvodovou zprávou k § 8 ZSÚ⁴ splňují definici pracovníka i zaměstnanci, kteří nejsou v přímém styku s klienty, ale jsou za poskytování nebo zprostředkování spotřebitelského úvěru zodpovědní, tj. tuto činnost přímo řídí a kontrolují, případně hrají v procesu zprostředkování spotřebitelského úvěru jinou důležitou úlohu. Pracovníkem jsou všechny osoby zodpovědné za činnost poskytování nebo zprostředkování spotřebitelského úvěru bez ohledu na to, na jakém organizačním stupni v dané společnosti působí. Bude se jednat mj. o osoby, které ve společnosti odpovídají za udělování výjimek ze standardních úvěrových podmínek nebo o osoby v manažerské pozici odpovědné za prodej produktů (např. ředitel pobočky, regionální manažer nebo vedoucí call centra, pokud zajišťuje úkoly spadající pod vymezení poskytování nebo zprostředkování spotřebitelského úvěru). Požadavek na odbornou způsobilost členů statutárního orgánu nebo správní rady je rozebírán v odpovědi na otázku č. 3.

Definice pracovníka se tedy v žádném případě neomezuje pouze na osoby, které podepisují úvěrové smlouvy nebo jsou při uzavření smlouvy přítomné. Pojem pracovník nicméně zahrnuje mj. všechny osoby, které zákazníkům nabízejí možnost sjednat spotřebitelský úvěr a poskytují jim konkrétní informace o úvěru. Není přítom rozhodné, jestli se zákazník komunikují osobně na pobočkách, nebo pomocí elektronických prostředků komunikace na dálku.

Pracovníkem nejsou osoby působící pouze na podpůrných funkcích, mezi které patří například zaměstnanci marketingu, účetního oddělení, IT atd. Pracovníkem nejsou také osoby, které jen v obecné rovině zjišťují zájem osoby o případné uzavření smlouvy.⁵

- **osoby podílející se na výkonu práv a plnění povinností ze smlouvy o spotřebitelském úvěru nebo ze smlouvy o zprostředkování spotřebitelského úvěru**

Omezení okruhu osob, které mohou zastupovat poskytovatele spotřebitelského úvěru dle § 8 odst. 1 ZSÚ, se vztahuje pouze na činnosti podle § 3 odst. 1 písm. a) bodů 1. - 4. ZSÚ, nikoliv na výkon práv a plnění povinností ze smlouvy o spotřebitelském úvěru podle bodu 5. tohoto ustanovení. Obdobná je v tomto ohledu právní úprava týkající se zastoupení zprostředkovatelů spotřebitelského úvěru [§ 3 odst. 1 písm. b), § 23 odst. 1, § 34 a § 44 ZSÚ].

Z § 8 odst. 2 a § 23 odst. 2 ZSÚ však zároveň nevyplývá, že se požadavek na odbornost a důvěryhodnost neuplatní v případě osob zabývajících se výhradně výkonem práv a plněním povinností ze smlouvy o spotřebitelském úvěru nebo ze smlouvy o zprostředkování spotřebitelského úvěru. Tato ustanovení se totiž vztahují na poskytování, resp. zprostředkování spotřebitelského úvěru, tedy na

³ Bod č. 32 preambule MCD zní: „(...) Pro účely této směrnice by mezi pracovníky přímo zapojené do činností podle této směrnice měli patřit jak pracovníci, kteří přicházejí do styku se spotřebiteli, tak pracovníci, kteří s nimi do styku nepřicházejí, včetně vedoucích pracovníků, jestliže ve sjednávání úvěrové smlouvy hrají důležitou úlohu. Osoby vykonávající podpůrné funkce, které nesouvisejí se sjednáváním úvěrových smluv (například personál oddělení lidských zdrojů nebo informačních technologií), by za pracovníky podle této směrnice považování být neměli.“

⁴ Důvodová zpráva k § 8 ZSÚ zní: „(...) Pojem osoba, která se přímo podílí na poskytování spotřebitelského úvěru, je použit ve shodě s dalšími předpisy upravujícími podnikání na finančním trhu a je třeba jej vykládat v souladu s recitálem 32 směrnice MCD. Spadají sem jak pracovníci, kteří přicházejí do styku se spotřebitelem, tak pracovníci, kteří se spotřebitelem do styku nepřicházejí, avšak v procesu sjednávání smlouvy o spotřebitelském úvěru hrají důležitou úlohu nebo za něj zodpovídají. Pojem se nevztahuje na osoby vykonávající podpůrné funkce, mezi které mohou patřit i osoby připravující smluvní dokumentaci, jako např. interní právníci, kteří slouží jako podpora pracovníkům prodeje, pokud nejsou součástí schvalovacího procesu.“

⁵ Vymezení hranice mezi zprostředkováním, tipařstvím a marketingovou činností se věnuje odpověď na otázku č. 25 v souboru často kladených dotazů „K některým ustanovením zákona č. 257/2016 Sb., o spotřebitelském úvěru“, dostupném z internetové stránky http://www.cnb.cz/cs/dohled_financni_trh/legislativni_zakladna/ochrana_spotrebitelky_uver/metodiky_vyklady.html ČNB

všechny činnosti vymezené v § 3 odst. 1 písm. a), resp. b) ZSÚ, stejně tak pojem pracovník je vymezen pomocí pojmů poskytování nebo zprostředkování spotřebitelského úvěru.

Domníváme se přesto, že pokud jde o osoby, které se podílejí výhradně na vymáhání práv a plnění povinností ze smluv o poskytování nebo zprostředkování spotřebitelského úvěru, je pro posouzení aplikace požadavku odborné způsobilosti a důvěryhodnosti zásadní, jaká je konkrétní náplň jejich práce.

Pro příklad činnost spočívající v kontaktování klientů v prodlení a jejich upomínání není regulovanou činností dle ZSÚ. Osoba (pracovník) vykonávající výhradně tuto činnost nehraje v procesu poskytování nebo zprostředkování spotřebitelského úvěru v podstatě žádnou roli, a tedy ČNB nevyžaduje, aby splňovala podmínky odborné způsobilosti a důvěryhodnosti.

Dále pracovníci poskytovatele, kteří budou vůči spotřebiteli plnit pouze informační povinnost spojenou s předčasným splacením (§ 117 odst. 6 ZSÚ⁶), nemusí splňovat podmínky odborné způsobilosti a důvěryhodnosti.

Výše uvedeným není dotčena povinnost poskytovatele provozovat veškerou svou činnost s odbornou péčí.

Pokud v souvislosti s vymáháním dluhu dochází k uzavírání nové smlouvy o spotřebitelském úvěru (§ 2 odst. 1 ZSÚ), je rozhodující, zda se jedná o smlouvy, na které dopadá celá působnost ZSÚ, nebo působnost pouze částečná, kde se s požadavkem na odbornost a důvěryhodnost ve smyslu ZSÚ nepočítá [bezplatné odložení platby stávajícího dluhu podle § 5 odst. 1 písm. c) ZSÚ nebo tzv. restrukturalizační dohody podle § 5 odst. 4 ZSÚ].⁷

- **kurýři**

Činnost spočívající výhradně ve vkládání úvěrové dokumentace do obálek dle instrukcí poskytovatele nebo zprostředkovatele, v doručování smluvní dokumentace vztahující se ke spotřebitelskému úvěru klientům, v ověřování identity klientů a po podpisu ze strany klientů v předání dokumentace zpět poskytovateli či zprostředkovateli úvěru není regulovanou činností dle ZSÚ. Popsaná činnost nespadá pod žádný z bodů definice poskytování nebo zprostředkování spotřebitelského úvěru [§ 3 odst. 1 písm. a) či b) ZSÚ].⁸ Na osobu, která by vykonávala výhradně uvedené úkoly, ani na její případné zaměstnance, tedy ZSÚ neklade žádné požadavky. Zapojením třetí osoby do výkonu výhradně těchto činností poskytovatel či zprostředkovatel neporuší pravidla stanovená v ZSÚ pro zastoupení.

Model by však mohl vyvolávat pochyby o tom, zda poskytovatel či zprostředkovatel dostojí povinnosti odborné péče stanovené v § 75 ZSÚ. Zákazníci mohou vyžadovat, aby jim osoba doručující smluvní dokumentaci poskytla dodatečné či vysvětlující informace. Poskytnutí náležitého vysvětlení předmluvních informací je dle § 94 ZSÚ ostatně povinností každého poskytovatele, resp. zprostředkovatele spotřebitelského úvěru.

Sdělování jakýchkoliv informací o smlouvě o spotřebitelském úvěru by však již bylo regulovanou činností, neboť by šlo o činnost zjevně napomáhající uzavření

⁶ Dle tohoto ustanovení spotřebiteli, který sdělí poskytovateli svůj úmysl předčasně splatit spotřebitelský úvěr, poskytne poskytovatel za účelem zvážení předčasného splacení stanovené údaje.

⁷ V podrobnostech odkazujeme na dokument „K postoupení pohledávky, postoupení smlouvy a uzavírání tzv. splátkových dohod podle zákona č. 257/2016 Sb., o spotřebitelském úvěru“, dostupný z internetové stránky ČNB http://www.cnb.cz/cs/dohled_financni_trh/legislativni_zakladna/ochrana_spotrebitele_spotrebitelcky_uver/metodiky_vykklady.html

⁸ V důvodové zprávě k § 3 odst. 1 písm. a) ZSÚ (definice pojmu poskytování spotřebitelského úvěru) je uvedeno: „Provádění přípravných prací směřujících ke sjednání spotřebitelského úvěru musí mít vliv na proces schvalování spotřebitelského úvěru. Pouhé administrativní úkony, jako je např. kopírování materiálu, nespádají do definičního znaku poskytování (nebo zprostředkování) spotřebitelského úvěru.“

smlouvy o spotřebitelském úvěru. Pak by se uplatnila ustanovení ZSÚ, která omezují zastoupení poskytovatelů a zprostředkovatelů úvěru, i ta, která stanovují požadavky na odbornou způsobilost a důvěryhodnost osob podílejících se na poskytování či zprostředkování spotřebitelského úvěru či zodpovědných za tuto činnost (tj. pracovníků).

Otázka č. 2

Je splnění podmínek odborné způsobilosti a důvěryhodnosti pověřeným pracovníkem dostatečné pro prokázání odborné způsobilosti a důvěryhodnosti zprostředkovatele spotřebitelského úvěru, který je fyzickou osobou?

Ustanovení

- § 3, § 8, § 18, § 23, § 28, § 30, § 34, § 38, § 40, § 44, § 60, § 72 ZSÚ
- § 3, § 11 živnostenského zákona
- § 4, § 5, § 8 vyhlášky ČNB o žádostech

Odpověď

Splnění podmínek odborné způsobilosti podle § 60 a důvěryhodnosti podle § 72 ZSÚ pracovníkem ve smyslu § 3 odst. 1 písm. h) ZSÚ pověřeným odpovědností za zprostředkování spotřebitelského úvěru není dostatečné pro splnění podmínek odborné způsobilosti a důvěryhodnosti zprostředkovatelem spotřebitelského úvěru, který je fyzickou osobou. Zprostředkovatel spotřebitelského úvěru, který je fyzickou osobou, musí sám splňovat podmínky odborné způsobilosti a důvěryhodnosti. Této povinnosti se nelze zprostit tím, že podmínky odborné způsobilosti a důvěryhodnosti bude splňovat pověřený pracovník. ZSÚ neupravuje institut obdobný odpovědnému zástupci podle § 11 živnostenského zákona. Samotné ustanovení § 11 živnostenského zákona na poskytování a zprostředkování spotřebitelského úvěru nedopadá, neboť tato činnost není na základě § 3 odst. 3 téhož zákona živností. Možnost nechat se zastoupit pracovníkem (§ 23 odst. 1, resp. § 34 nebo 44 ZSÚ) nelze zaměňovat s možností prokázat odbornou způsobilost a důvěryhodnost samostatného zprostředkovatele, vázaného zástupce nebo zprostředkovatele vázaného spotřebitelského úvěru, kteří jsou fyzickými osobami, prostřednictvím odborně způsobilého a důvěryhodného pověřeného pracovníka.

• samostatný zprostředkovatel

ČNB udělí v souladu s § 18 odst. 1 písm. b) a c) ZSÚ oprávnění k činnosti samostatného zprostředkovatele žadateli jen tehdy, pokud je důvěryhodný a odborně způsobilý. Je-li žadatel fyzickou osobou, předkládá v rámci žádosti o udělení oprávnění k činnosti samostatného zprostředkovatele doklady k posouzení jeho důvěryhodnosti a doklady prokazující jeho odbornou způsobilost, jak vyplývá z § 4 odst. 1 vyhlášky ČNB o žádostech a jak se také zdůrazňuje v Metodice k podávání žádostí o udělení oprávnění k činnosti samostatného zprostředkovatele.⁹ Samostatný zprostředkovatel, který je fyzickou osobou, je na základě § 23 odst. 2 ZSÚ povinen zajistit, že on sám, jeho pracovník, jeho vázaný zástupce a jeho pracovník trvale splňují podmínky odborné způsobilosti podle § 60 a důvěryhodnosti podle § 72 ZSÚ.

Pokud samostatný zprostředkovatel do 1. 12. 2018 nesloží úspěšně odbornou zkoušku, přestane po tomto datu splňovat podmínku odborné způsobilosti. ČNB mu z tohoto důvodu může odejmout oprávnění k činnosti na základě § 146 odst. 1 písm. a) ZSÚ.

• vázaný zástupce a zprostředkovatel vázaného spotřebitelského úvěru

Pokud jde o vázaného zástupce nebo zprostředkovatele vázaného spotřebitelského úvěru, dle § 8 odst. 2 ZSÚ může ten, kdo je oprávněn poskytovat

⁹ Metodika je dostupná z internetové stránky ČNB

http://www.cnb.cz/cs/dohled_financni_trh/vykon_dohledu/povolovaci_schvalovaci_rizeni/poskytovatele_spotrebitelskeho_uveru/index.html.

spotřebitelský úvěr, poskytovat spotřebitelský úvěr pouze prostřednictvím takových vázaných zástupců a jejich pracovníků a zprostředkovatelů vázaného spotřebitelského úvěru a jejich pracovníků, kteří splňují podmínku odborné způsobilosti podle § 60 a důvěryhodnosti podle § 72 nebo 73 ZSÚ. Obdobně samostatný zprostředkovatel může na základě § 23 odst. 2 ZSÚ zprostředkovávat spotřebitelský úvěr pouze prostřednictvím takových vázaných zástupců a jejich pracovníků, kteří trvale splňují podmínky odborné způsobilosti podle § 60 a důvěryhodnosti podle § 72 ZSÚ. V případě vázaného zástupce nebo zprostředkovatele vázaného spotřebitelského úvěru, kteří jsou fyzickými osobami, tedy zastoupený [§ 3 odst. 1 písm. f) ZSÚ] splní povinnost danou v § 8 odst. 2 ZSÚ, resp. § 23 odst. 2 ZSÚ jen tehdy, pokud samotný vázaný zástupce, resp. zprostředkovatel vázaného spotřebitelského úvěru a zároveň i jejich případní pracovníci splňují podmínky odborné způsobilosti podle § 60 ZSÚ a důvěryhodnosti podle § 72 ZSÚ. S tím koresponduje, že zastoupený v oznámení vázaného zástupce nebo zprostředkovatele vázaného spotřebitelského úvěru pro účely jejich zápisu do registru prohlašuje, že vázaný zástupce, resp. zprostředkovatel vázaného spotřebitelského úvěru a (zároveň) jejich pracovníci splňují podmínky odborné způsobilosti a důvěryhodnosti, a to podle § 5 odst. 1 písm. c) a odst. 2 písm. b) vyhlášky ČNB o žádostech a v souladu s § 30 odst. 3 a 4 a § 40 odst. 3 a 4 ZSÚ.

Povinností zastoupeného je ukončit okamžitě závazek ze smlouvy s vázanými zástupci nebo zprostředkovateli vázaného spotřebitelského úvěru, u kterých zjistí, že do 1. 12. 2018 (v souladu s § 176 ZSÚ) nesložili úspěšně odbornou zkoušku, a tím přestali splňovat podmínky stanovené v ZSÚ pro jejich činnost. Doručením právního jednání směřujícího k ukončení závazku vázanému zástupci, resp. zprostředkovateli vázaného spotřebitelského úvěru tento závazek zaniká. Stejně tak platí, že je vázaný zástupce a zprostředkovatel vázaného spotřebitelského úvěru povinen okamžitě ukončit závazek ze smlouvy se zastoupeným, přestane-li splňovat podmínky stanovené v ZSÚ pro činnost vázaného zástupce, resp. zprostředkovatele vázaného spotřebitelského úvěru. Zastoupený je povinen oznámit bez zbytečného odkladu ČNB, že závazek ze smlouvy s vázaným zástupcem nebo zprostředkovatelem vázaného spotřebitelského úvěru zanikl (§ 28, resp. § 38 ZSÚ, § 8 vyhlášky ČNB o žádostech).

Otázka č. 3

Za jakých okolností lze akceptovat skutečnost, že žádný ze členů statutárního orgánu nebo správní rady poskytovatele nebo zprostředkovatele spotřebitelského úvěru není odborně způsobilou osobou?

Ustanovení

- § 8, § 10, § 15, § 18, § 23, § 60 ZSÚ

Odpověď

Jak je uvedeno v odpovědi na otázku č. 1, pracovníkem jsou vedle osob, které přímo vykonávají činnosti spadající pod poskytování nebo zprostředkování spotřebitelského úvěru, také osoby, které tuto činnost řídí a kontrolují, a to na všech stupních řízení.

Faktický stav, kdy mezi osobami odpovědnými nebo přímo se podílejícími na poskytování nebo zprostředkování spotřebitelského úvěru (tedy mezi pracovníky) není v rámci společnosti zabývající se poskytováním nebo zprostředkováním spotřebitelského úvěru ani jeden člen statutárního orgánu nebo správní rady, je velmi výjimečný. ČNB vychází z toho, že jednatelem, představenstvem, resp. statutárnímu řediteli přísluší ze zákona (§ 195 odst. 1, 435 odst. 2 a 463 odst. 4 zákona č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích) obchodní vedení společnosti. Statutární orgán společnosti, která se zabývá poskytováním nebo zprostředkováním spotřebitelského úvěru, resp. jeho určený člen, tedy ze své podstaty vždy řídí tuto činnost. ČNB však považuje za možné od tohoto ve velmi výjimečných případech po posouzení faktického stavu odhlédnout. Okolnosti, za kterých to ČNB považuje za možné, jsou vyjádřeny v odůvodnění vyhlášky ČNB

o žádostech¹⁰, resp. v Metodice k podávání žádosti o udělení oprávnění k činnosti nebankovního poskytovatele spotřebitelského úvěru a Metodice k podávání žádosti o udělení oprávnění k činnosti samostatného zprostředkovatele¹¹. Situace, kdy nebudou členové statutárního orgánu nebo správní rady osobami, které se přímo podílejí na poskytování nebo zprostředkování spotřebitelského úvěru, nebo jsou za poskytování nebo zprostředkování spotřebitelského úvěru zodpovědné, může nastat především tehdy, jedná-li se o společnost „s víceúrovňovou organizační strukturou a širokým předmětem vykonávaných činností, kdy poskytování nebo zprostředkování spotřebitelského úvěru nebude hlavní nebo dokonce výlučnou činností, a proto bude řízením této činnosti pověřena jiná osoba (nebo osoby) v řídicí hierarchii, která není členem statutárního orgánu nebo správní rady (například ředitel obchodního útvaru).“

V případě nebankovního poskytovatele a samostatného zprostředkovatele posuzuje ČNB odbornou způsobilost členů statutárního orgánu nebo správní rady žadatele, prokuristy nebo jiné osoby s řídicí pravomocí v rámci řízení o udělení oprávnění [na základě § 10 odst. 1 písm. d), resp. § 18 odst. 1 písm. c) ZSÚ]. Následné změny oznamuje nebankovní poskytovatel a samostatný zprostředkovatel ČNB na základě § 59 odst. 1 písm. a) ZSÚ se současným předložením dokladů prokazujících odbornou způsobilost a důvěryhodnost nastupující osoby s řídicí pravomocí.

V případě vázaného zástupce a zprostředkovatele vázaného spotřebitelského úvěru je posouzení existence požadavku na odbornou způsobilost člena statutárního orgánu či správní rady v první řadě na zastoupeném. Tím nejsou dotčeny již zmíněné povinnosti vázaného zástupce podle § 28 odst. 2 ZSÚ a zprostředkovatele vázaného spotřebitelského úvěru podle § 38 odst. 2 ZSÚ, jakož ani oprávnění ČNB odejmout vázanému zástupci nebo zprostředkovateli vázaného spotřebitelského úvěru oprávnění k činnosti, pokud přestanou splňovat podmínky stanovené v ZSÚ pro jejich činnost [§ 146 odst. 1 písm. a) ZSÚ]. ČNB očekává, že s ohledem na zákonem danou úlohu statutárního orgánu budou dohlížené osoby k otázce odbornosti členů statutárního orgánu vázaného zástupce nebo zprostředkovatele vázaného spotřebitelského úvěru přistupovat obdobně k výše uvedenému postoji ČNB. Po zastoupeném může ČNB v rámci dohledu nad dodržováním povinností stanovených v § 8 odst. 2, § 15 odst. 2 písm. l), resp. § 23 odst. 2 nebo 3 ZSÚ požadovat prokázání toho, zda a jakým způsobem posoudil a následně kontroloval, které konkrétní osoby se v rámci vázaného zástupce a zprostředkovatele vázaného spotřebitelského úvěru skutečně přímo podílejí na zprostředkování spotřebitelského úvěru, nebo jsou za zprostředkování spotřebitelského úvěru zodpovědné, a zda splňují podmínky odborné způsobilosti a důvěryhodnosti.

Význam odpovědi pro její adresáty Tato odpověď vyjadřuje názor pracovníků České národní banky. Soud a případně i bankovní rada České národní banky mohou zaujmout odlišný názor.

Datum 18. 10. 2018

¹⁰ Odůvodnění vyhlášky ČNB o žádostech je dostupné z internetové stránky ČNB http://www.cnb.cz/cs/dohled_finan_cni_trh/vykon_dohledu/povolovaci_schvalovaci_rizeni/poskytovatele_spotrebitelskeho_uveru/index.html.

¹¹ Obě metodiky jsou dostupné z internetové stránky ČNB http://www.cnb.cz/cs/dohled_finan_cni_trh/vykon_dohledu/povolovaci_schvalovaci_rizeni/poskytovatele_spotrebitelskeho_uveru/index.html.